

Overzicht van de samenhang van rechten cliëntenraad – ondernemingsraad

Een onderneming in de zorgsector heeft in het overleg over tal van zaken te maken met zowel een ondernemingsraad als een cliëntenraad. Op zich een goede zaak maar het voeren van overleg over dezelfde onderwerpen met twee verschillende belangengroeperingen kan ook lastig zijn. Vooral wanneer de belangen van de ondernemingsraad en cliëntenraad niet meer parallel met elkaar lopen.

In het navolgende stuk worden eerst de rechten van de ondernemingsraad en de cliëntenraad naast elkaar gezet (informatie-, advies-, instemming- en initiatiefrecht). Vervolgens wordt gekeken waar de belangrijkste knelpunten zitten en deze worden dan nader belicht.

Het informatierecht

Voor zowel de ondernemingsraad als de cliëntenraad is het van belang te beschikken over deugdelijke informatie om het werk goed te kunnen doen. In de WOR (Wet op de Ondernemingsraden) is het informatierecht iets zwaarder neergezet dan in de overeenkomst met de cliëntenraad. In de overeenkomst met de cliëntenraad staat beschreven dat de Stichting KVV tijdig alle informatie geeft die de cliëntenraad voor haar werk nodig heeft. Het woord tijdig wordt in de WOR nader ingevuld terwijl daarnaast wordt aangegeven welke informatie de ondernemingsraad sowieso moet ontvangen (artikel 31, 31a, 31b en 31c). Wat betreft de tijdigheid stelt de WOR het volgende: “De ondernemingsraad wordt, in de halfjaarlijkse bijeenkomsten, geïnformeerd over die zaken die de komende periode gaan spelen (en die te maken hebben met het advies- en/of instemmingsrecht van de ondernemingsraad) – artikel 24 lid 1 WOR. Het woordje tijdig krijgt in de WOR dan ook meer body dan in de overeenkomst met de cliëntenraad.

Ondanks deze verschillen lijkt het mij verstandig de informatiestroom richting ondernemingsraad en cliëntenraad hetzelfde te doen zijn.

Het Adviesrecht

Het adviesrecht van de ondernemingsraad en de cliëntenraad lopen voor een belangrijk deel parallel aan elkaar. Toch zijn er een aantal verschillen aan te wijzen. Deze worden in de navolgende tabel vetgedrukt aangegeven.

De rechten op een rijtje:

Adviesrecht cliëntenraad	Adviesrecht ondernemingsraad
Wijziging doelstelling en grondslag	Formeel geen adviesrecht over de grondslag. Wel over de doelstelling (strategisch beleid).
Overdragen van de zeggenschap of fusie het aangaan of verbreken van een duurzame samenwerking met een andere instelling	Overdracht van de zeggenschap over de onderneming of een onderdeel daarvan (25a); het vestigen van, dan wel het overnemen of afstoten van de zeggenschap over, een andere onderneming, alsmede het aangaan van, het aanbrengen van een belangrijke wijziging in of het verbreken van duurzame samenwerking met een andere onderneming, waaronder begrepen het aangaan, in belangrijke mate wijzigen of verbreken van een belangrijke financiële deelneming vanwege of ten behoeve van een dergelijke onderneming (25b). Wat betreft een fusie is het van belang te melden dat de vakorganisaties bij fusies een belangrijke rol hebben mits daarbij een van de organisaties een personeelsbestand heeft van meer dan 50 werknemers (SER-fusiecode).
De gehele of gedeeltelijke opheffing van de instelling	Beëindigen van de werkzaamheden van de onderneming of van een belangrijk onderdeel daarvan (art. 25c).
Een belangrijke inkrimping, uitbreiding of andere wijziging in de werkzaamheden	Belangrijke inkrimping, uitbreiding of andere wijziging van de werkzaamheden van de onderneming (art. 25d).
Een belangrijke wijziging in de organisatie	Belangrijke wijziging in de organisatie van de onderneming, dan wel in de verdeling van bevoegdheden binnen de onderneming (art. 25 ^e).
Een verhuizing	Een wijziging van de plaats waar de onderneming haar werkzaamheden uitoefent (art. 25f).
Een ingrijpende verbouwing	Het doen van een belangrijke investering ten behoeve van de onderneming (artikel 25h). De WOR gaat hier dus verder dan de cliëntenraad. Daarbij moet wel worden opgemerkt dat het adviesrecht zich beperkt tot nieuwe investeringen en niet de vervangingsinvesteringen.
De begroting en de jaarrekening	De ondernemingsraad heeft het recht op informatie over beide zaken (adviesrecht over een jaarrekening lijkt mij ook moeilijk = onmogelijk). Verder heeft de ondernemingsraad adviesrecht over belangrijke investeringen. In de halfjaarbeprekingen tussen ondernemer en ondernemingsraad zal daar, wat de begroting betreft, met name naar gekeken worden.
Het algemeen beleid inzake de toelating van cliënten en de beëindiging van de zorgverlening aan cliënten	Een ondernemingsraad heeft op beide onderwerpen formeel geen rechten. Wel kan in het overleg met de ondernemingsraad aan de orde komen op welke wijze er binnen de onderneming wordt gewerkt. Het primaat over dit onderwerp ligt echter bij de cliëntenraad.

Adviesrecht cliëntenraad	Adviesrecht ondernemingsraad
	Het groepsgewijze werven of inlenen van arbeidskrachten (art. 25g).
	Het aantrekken van een belangrijk krediet ten behoeve van de onderneming (art. 25 i).
	Het verstrekken van een belangrijk krediet en het stellen van zekerheid voor belangrijke schulden van een andere ondernemer, tenzij dit geschiedt in de normale uitoefening van de werkzaamheden in de onderneming (art. 25j).
	Invoering of wijziging van een belangrijke technologische voorziening (art. 25k).
	Het treffen van een belangrijke maatregel in verband met de zorg van de onderneming voor het milieu, waaronder begrepen het treffen of wijzigen van een beleidsmatige, organisatorische en administratieve voorziening in verband met het milieu (art. 25L).
	Het verstrekken en het formuleren van een adviesopdracht aan een deskundige buiten de onderneming betreffende een der hiervoor bedoelde aangelegenheden (art. 25m).
	vaststelling van een regeling met betrekking tot het zelf dragen van het risico, bedoeld in artikel 75, derde lid, van de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (art. 25n).
Adviesrecht cliëntenraad	Adviesrecht ondernemingsraad
Het benoemen van personen die rechtstreeks de hoogste zeggenschap zullen uitoefenen bij de leiding van de arbeid in de instelling.	Het ontslaan en benoemen van personen die rechtstreeks de hoogste zeggenschap zullen uitoefenen bij de leiding van de arbeid in de instelling (art. 30 WOR).

Wat betreft de te volgen procedures komen de OR en de cliëntenraad dicht bij elkaar. De ondernemingsraad kan bij de ondernemingskamer van het gerechtshof te Amsterdam beroep instellen tegen een besluit van de ondernemer als bedoeld in artikel 25, vijfde lid, hetzij wanneer dat besluit niet in overeenstemming is met het advies van de ondernemingsraad, hetzij wanneer feiten of omstandigheden bekend zijn geworden, die, waren zij aan de ondernemingsraad bekend geweest ten tijde van het uitbrengen van zijn advies, aanleiding zouden kunnen zijn geweest om het advies niet uit te brengen zoals het is uitgebracht.

Dit artikel in de WOR verplicht de ondernemer de nodige zorgvuldigheid te betrachten en ook alleen die argumenten aan te dragen die ook werkelijk voor hem/haar spelen.

Het beroep van een ondernemingsraad wordt ingediend bij verzoekschrift, binnen een maand nadat de ondernemingsraad van het door de ondernemer genomen definitieve besluit in kennis is gesteld. De ondernemer wordt van het ingestelde beroep in kennis gesteld.

Het beroep van de ondernemingsraad kan uitsluitend worden ingesteld ter zake dat de ondernemer bij afweging van de betrokken belangen niet in redelijkheid tot zijn besluit had kunnen komen.

De ondernemingskamer behandelt het verzoek met de meeste spoed. Alvorens te beslissen kan zij, ook ambtshalve, deskundigen, alsmede in de onderneming werkzame personen horen. Indien de ondernemingskamer het beroep gegrond bevindt, verklaart zij dat de ondernemer bij afweging van de betrokken belangen niet in redelijkheid tot het betrokken besluit had kunnen komen. Zij kan voorts, indien de ondernemingsraad daarom heeft verzocht, een of meer van de volgende voorzieningen treffen:

- a. het opleggen van de verplichting aan de ondernemer om het besluit geheel of ten dele in te trekken, alsmede om aan te wijzen gevolgen van dat besluit ongedaan te maken;
- b. het opleggen van een verbod aan de ondernemer om handelingen te verrichten of te doen verrichten ter uitvoering van het besluit of van onderdelen daarvan.

Een voorziening van de ondernemingskamer kan door derden verworven rechten niet aantasten. Van een beschikking van de ondernemingskamer staat uitsluitend beroep in cassatie open.

Het beroepsrecht van de ondernemingsraad is niet van toepassing op het benoemen en ontslaan van de “bestuurder”.

Het instemmingsrecht

Het instemmingsrecht van de ondernemingsraad is geregeld in artikel 27 van de WOR. De instemmingsplichtige onderwerpen, als in de WOR beschreven verschillen aanzienlijk met die van de cliëntenraad. De instemmingsplichtige onderwerpen voor de ondernemingsraad zijn (vetgedrukte onderwerpen hebben een relatie met de onderwerpen van de cliëntenraad):

- a. een regeling met betrekking tot een pensioenverzekering, een winstdelingsregeling of een spaarregeling;
- b. een werktijd- of een vakantieregeling;
- c. een belonings- of een functiewaarderingsstelsel;
- d. een **regeling op het gebied van de veiligheid, de gezondheid** of het welzijn in verband met de arbeid of het ziekteverzuim;
- e. een regeling op het gebied van het aanstellings-, ontslag- of bevorderingsbeleid;
- f. een regeling op het gebied van de personeelsopleiding;
- g. een regeling op het gebied van de personeelsbeoordeling;
- h. een regeling op het gebied van het bedrijfsmaatschappelijk werk;
- i. een regeling op het gebied van het werkoverleg;
- j. een **regeling op het gebied van de behandeling van klachten**;
- k. een regeling omtrent de registratie van, de omgang met en de bescherming van de persoonsgegevens van de in de onderneming werkzame personen;
- l. een regeling inzake voorzieningen die gericht zijn op of geschikt zijn voor waarneming van of controle op aanwezigheid, gedrag of prestaties van de in de onderneming werkzame personen;

Voor de cliëntenraad gelden de volgende bepalingen:

- a. voedingsaangelegenheden van algemene aard;
- b. algemeen beleid **op het gebied van veiligheid**;
- c. algemeen beleid **op het gebied van gezondheid of de hygiëne**;
- d. algemeen beleid op het gebied van de geestelijke verzorging van, en maatschappelijke bijstand aan cliënten;
- e. algemeen beleid op het gebied van recreatiemogelijkheden en ontspanningsactiviteiten voor cliënten;
- f. systematische bewaking, beheersing of verbetering van de kwaliteit van de aan cliënten te verlenen zorg;

- g. de **vaststelling of wijziging van een regeling inzake de behandeling van klachten** van cliënten;
- h. de **aanwijzing van personen die worden belast met de behandeling van klachten** van cliënten;
- i. wijziging van het besluit tot instelling van de cliëntenraad;
- j. vaststelling van het besluit tot instelling van de cliëntenraad;
- k. het belasten van personen met de leiding van een onderdeel van de instelling, waarin gedurende het etmaal zorg wordt verleend aan cliënten die in de regel langdurig in de instelling verblijven;
- l. toekennen van **bovenwettelijke bevoegdheden** aan de cliëntenraad of de intrekking daarvan.

Wat opvalt is dat zowel de ondernemingsraad als de cliëntenraad instemmingsrecht hebben over onderwerpen die de veiligheid, gezondheid en hygiëne binnen de instelling betreffen. Het lijkt mij niet dat daar problemen mee kunnen ontstaan. Dit geldt wel voor een regeling inzake de behandeling van klachten. De cliëntenraad **kan** andere belangen hebben dan de ondernemingsraad. De ondernemingsraad zal zich met name richten op het hoor en wederhoor van de werknemer en de wijze waarop de behandeling van de klacht in de procedure staat beschreven. Het waarborgen van de rechten van de medewerker staat hierbij voorop. Voor de cliëntenraad zal het snel verbeteren van een situatie de hoogste prioriteit hebben en de rechten van de medewerkers kunnen daarbij ondergesneeuwd raken.

Voor de cliëntenraad kunnen bovenwettelijke bevoegdheden worden afgesproken. Voor de ondernemingsraad kan dat ook (artikel 32 van de WOR). Belangrijk daarbij is de termijn waarvoor de bovenwettelijke bevoegdheden worden afgesproken. Wanneer daar geen termijn voor wordt afgesproken dan is er sprake van “eeuwigheid”. Het is dus van belang bovenwettelijke afspraken te koppelen aan de zittingstermijn van zowel ondernemingsraad als cliëntenraad.

Ik ben van mening dat het instemmingsrecht voor “het belasten van personen met de leiding van een onderdeel erg ver gaat. De ondernemingsraad heeft “slechts” adviesrecht zonder beroepsmogelijkheden voor het benoemen van bestuurders in de zin van de WOR. Maar ja de wet is hard en de wet moet worden gevolgd.

Ook moet worden opgemerkt dat de ondernemingsraad ook van zich kan laten spreken over de werkwijze binnen de onderneming.

Voor het instemmingsrecht van de ondernemingsraad geldt dat de bestuurder een beroep bij de kantonrechter kan indienen voor vervangende instemming. Tegelijkertijd kan worden vastgesteld dat een dergelijk beroep vrijwel nooit wordt ingediend.

Het initiatiefrecht

Zowel de ondernemingsraad als de cliëntenraad hebben de mogelijkheid die onderwerpen aan de orde te stellen waarvan zij van mening zijn dat deze in de overlegvergadering besproken moeten worden (WOR art. 23 lid 2 en 3).

Jaap Jongejan.